

Lakatos Gábor

Nyomozástan I. A büntetőeljárásjog alapjai 2.

A követelménymodul megnevezése:
Általános ór- és járőrszolgálati feladatok

A követelménymodul száma: 0731-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-021-50

A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐJÉNEK ELFOGÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

A rendőr szolgálat ellátása során gyakran találkozik, vagy találkozhat olyan esetekkel, amikor azonnali, gyors és szakszerű intézkedése elkerülhetetlen a közrend és közbiztonság folyamatos fenntartása érdekében. A szakmai munka során az egyik legnagyobb szakmai felkészültséget és "kihívást" jelentő intézkedési forma, a bűncselekményt elkövetett vagy körözött személyek elfogása.

1. ábra. Körözött személy elfogása

Magasfokú szakmai felkészültséget, határozott és éberséget igényel, mert a személy:

- ellenszegülhet a rendőri intézkedésnek,
- támadó magatartást tanúsíthat a rendőrrel szemben,
- támadására közbiztonságra veszélyes eszközt, fegyvert alkalmazhat, és
- kiszámíthatatlan lehet a személy magatartása.

Nézzük hát azokat az alapismereteket, amelyek ismerete és azok betartása nélkülözhetetlen a gyors, biztonságos és hatékony intézkedés végrehajtásához.

Mielőtt továbbhaladna a tananyag szakmai részére, kérem olvassa el a TANULÁSIRÁNYÍTÓ fejezetet.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐJÉNEK ELFOGÁSA

1. AZ INTÉZKEDÉSI KÖTELEZETTSÉG

A hatályos jogszabályok szerint bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.

A meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú cselekmény esetén a rendőr meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, a rendőri intézkedés szükségességét azonban haladéktalanul köteles jelenteni előljárójának vagy a legközelebbi rendőri szerv ügyeletesének. A közbiztonságot, közrendet súlyosan veszélyeztető magatartás észlelése esetén intézkedést kell kezdeményeznie.

A rendőr a bűncselekményt elkövetett, vagy körözött személy elfogása érdekében szolgálaton kívül akkor intézkedhet, ha kiképzett, egészséges, nincs szeszes italtól befolyásolt, gyógyszer-, vagy kábító hatású más szer miatti bódult állapotban, és szolgálatban lévő rendőr nincs jelen, és ha az értesítésével járó késedelem, az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyonbiztonságra másként el nem hárítható hátrányt jelentene, vagy a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani.

A rendőr bűncselekmény elkövetőjének elfogása, a közbiztonság védelme érdekében kérheti és igénybe veheti a magánszemély, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet segítségét és a birtokában lévő eszközt. A segítségnyújtás csak akkor tagadható meg, ha az a felkért személy életét, egészségét vagy testi épségét nyilvánvalóan veszélyezteti, továbbá, ha a kért segítség teljesítéséhez szükséges tárgyi feltételek nem állnak rendelkezésre.

2. AZ ELFOGÁS VÉGREHAJTÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Az elfogás végrehajtása komplex tevékenység, ahol folyamatos értékelő tevékenységet végez a rendőr. Egy részről értékeli az elfogás fizikai, helyszíni körülményeit, másrészt pedig értékeli a személlyel kapcsolatos tényezőket.

1. Az elfogás helyszínével és fizikai körülményeivel kapcsolatos értékelési szempontok

Az intézkedés során figyelembe kell venni a személy tartózkodási helyét, a személy elhelyezkedését, hiszen intézkedésünk végrehajtását az nagyban befolyásolja. Figyelembe kell venni továbbá az intézkedés idejében lévő egyéb körülményeket, hiszen az intézkedés végrehajtása zavaró körülmények között nem biztonságos, még nagyobb odafigyelést követel. Az értékelési szempontok az alábbiak lehetnek:

Az intézkedés helye:

- közterület,
- nyilvános hely,
- magánlakás,
- lakott terület,
- lakatlan terület,
- közlekedési eszköz.

Az intézkedés helyének jellege:

- zárt tér,
- nyitott tér,
- rendezvény.

Az intézkedés egyéb körülményei:

- évszak,
- napszak,
- Időjárási és látási viszonyok.

2. ábra. Önbíráskodó személy elfogása végrehajtása nyilvános helyen¹

2. A személlyel kapcsolatos értékelési szempontok

A személlyel kapcsolatos értékelési szempontoknak igen nagy jelentőségük van az elfogás végrehajtása során, hiszen az intézkedő rendőr az intézkedés alá vont személlyel kerül fizikai kapcsolatba, és a biztonságos végrehajtást, az elfogás sikerét ezen elemek pontos mérlegelése, elemzése és értékelése segíti elő.

A személlyel kapcsolatban az alábbi szempontokat értékeljük:

- egy vagy több személlyel szemben kell intézkedni,
- van-e a személynél szúró, vágó eszköz,
- van-e a személynél lőfegyver,
- a személy életkora,
- a személy neme,
- a személlyel kapcsolatos egyéb tényezők (kóros elmeállapot, agresszív, támadó viselkedés, fertőző betegségek, várandós-e a személy, stb.)

A fenti szempontok figyelembe vételével, ha lehetőség van rá, előre készüljön fel a rendőr az elfogás végrehajtására.

3. AZ ELFOGÁS VÉGREHAJTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ALAPSZABÁLYOK

A hatályos rendőrségi törvény értelmében a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt:

¹ Forrás: <http://www.inforadio.hu/galeria.phtml?id=2354>

- akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek,
- aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki,
- akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el,
- aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés, a kényszergyógyítás vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta,
- akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik,
- aki az ország területén jogellenesen tartózkodik.

3. ábra. Körözött személy elfogása

Az elfogás végrehajtását minden esetben előállítás követi. Az illetékes rendőri szervhez történő előállítás alapvető feladata az, hogy tisztázza az elfogott és előállított személy személyazonosságát, és biztosítsa a további eljárási cselekmények végrehajtását.

4. ábra. Önbíráskodó személy előállítása gépjárművel²

A rendőr a közbiztonság érdekében a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki:

- a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja,
- bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható,
- bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés bizonyítása érdekében vizeletvétele vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges,
- a szülői felügyelet vagy a gyámság, illetőleg az intézeti nevelés hatálya alól engedély nélkül kivonja magát,
- a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a Rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi,
- a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani.

A külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelt előállítást az elrendelő határozatban megjelölt hatósághoz kell foganatosítani. Ha a végrehajtó rendőri szerv az elrendelő hatóság székhelyétől távol esik, a személyt az elrendelő hatóság székhelye szerinti rendőri szervhez kell előállítani, az átkíséréséről ez utóbbi szerv gondoskodik.

² Forrás: <http://www.inforadio.hu/galeria.phtml?id=2354>

4. AZ ELFOGÁS VÉGREHAJTÁSA

Mint már a korábbiakban említésre került, az elfogás, és az azt követő előállítás végrehajtása komplex tevékenység. Az elfogást és előállítást végrehajtó rendőrnek nem csak elméleti felkészültséggel, hanem megfelelő fizikai erőnléttel, a rendelkezésre álló rendszertechnikai eszközök készség szintű alkalmazásával, és ami talán a leglényegesebb, az intézkedési helyzet, szituáció és körülmény megfelelő értékelési képességével kell rendelkezni.

A rendőri intézkedés, így a bűncselekmények elkövetőinek elfogása is akkor a leghatékonyabb, ha módunk van rá, hogy azt intézkedésre felkészüljünk. A felkészülés során elemeznünk és értékelnünk kell a korábban említett, az elfogás helyszínével és fizikai körülményeivel, valamint az intézkedés alá vont személlyel kapcsolatos értékelési szempontokat.

Ha a rendőri intézkedés nem tűr halasztást, azonnali beavatkozásra van szükség, akkor nem sok idő jut a fenti elemek elemzésére és értékelésére, de minden esetben vegyük figyelembe azt, hogy intézkedést csak akkor kezdeményezzünk, ha azt biztonságosan (az intézkedést elszenvedő és az intézkedő rendőr), sérülések nélkül be is tudjuk fejezni. Természetesen ez a biztonsági előírás az akkor is igaz, ha van időnk felkészülni az intézkedés végrehajtására.

A Magyar Köztársaság Rendőrségének tagjai szolgálati tevékenységük ellátása során a közbiztonság és a belső rend érdekében intézkedéseket foganatosítanak és szükség esetén kényszerítő eszközöket alkalmaznak a törvénytörő személyekkel szemben.

A rendőr feladatai ellátása céljából mást felszólíthat arra, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön. Ha az érintett a felszólításnak nem tesz eleget vagy egyéb módon ellenszegül, a rendőr az intézkedés eredményességét kényszerítő eszközök alkalmazásával is köteles biztosítani.

Látható tehát, hogy egy rendőri intézkedés eredményessége nem függhet az érintett – az intézkedés alá vont – belátásától, ezért az szükség esetén kikényszeríthető.

A kikényszerítés az intézkedéssel, illetőleg az intézkedő rendőrrel szemben megnyilvánuló passzív vagy aktív ellenállás leküzdését jelenti, többnyire a személyi szabadság átmeneti korlátozása révén.

A rendőrség tevékenységét meghatározó jogszabályok – főként a Rendőrségi Törvény – éppen ezért nagy jelentőséget tulajdonít a kényszerítő eszközöknek, és azok alkalmazása törvényi szintű szabályozásának.

A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.

Az elfogás és az előállítás során leggyakrabban alkalmazott kényszerítő eszközök:

- testi kényszer

- bilincs
- vegyi eszköz,
- rendőrbot,
- szolgálati kutya,
- csapaterő alkalmazása
- lőfegyver alkalmazása

5. ábra. Legtöbbet alkalmazott kényszerítő eszközök

A kényszerítő eszközök alkalmazása az elfogás és előállítás során szinte minden esetben végrehajtásra kerül. A rendőr szolgálata jogszerű teljesítésekor köteles intézkedéseinek érvényt szerezni, ennek érdekében előzetes figyelmeztetés után, az arányosság elvének figyelembevételével kényszerítő eszközt alkalmazhat. Ha a figyelmeztetés a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, a kényszerítő eszköz előzetes figyelmeztetés nélkül is alkalmazható.

A rendőr a kényszerítő eszköz alkalmazása során a testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.

A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa.

A kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell. A kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon előzze meg:

- a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólítás, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával,
- figyelmeztetés, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

A testi kényszer és a bilincs kivételével kényszerítő eszköz – a jogos védelem esetét kivéve – nem alkalmazható a láthatóan terhes nővel és a gyermekkorúval szemben.

Ha a rendszeresített kényszerítő eszköz nem áll rendelkezésre, vagy a használatára nincs lehetőség, a rendőr a bilincs, a rendőrbot vagy az útzár helyett más eszközt is igénybe vehet, ha a helyettesített eszköz alkalmazásának törvényi feltételei fennállnak és az, az azzal elérni kívánt törvényes cél megvalósítására alkalmas.

A kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erőfelfejtással járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza, így különösen, ha valaki élet, testi épség elleni fenyegetéssel vagy fizikai erőszakkal akadályozza, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, valakit személyes szabadságában korlátozzon, illetőleg valakivel szemben intézkedést foganatosítson.

A kényszerítő eszközök meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan.

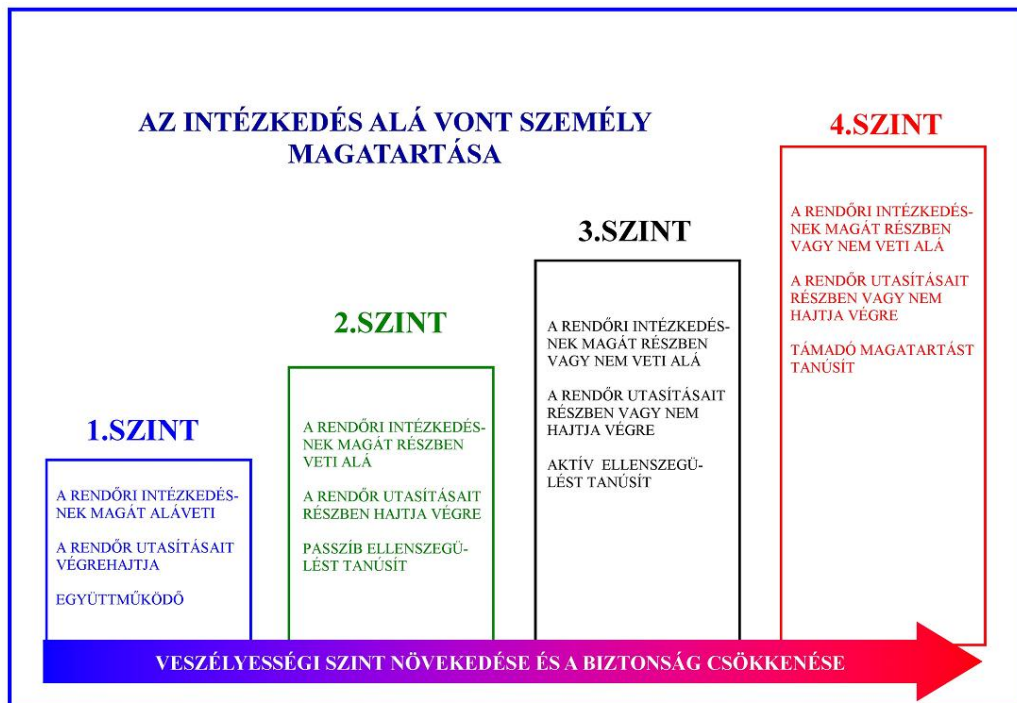
A kényszerítő eszközök alkalmazása alapvetően az intézkedés alá vont személy magatartásának, viselkedésének, vagy annak gyanújának a függvénye. Ennek okán 4 fő szintet különböztetünk meg attól függően, hogy a személy mennyire "partner" az intézkedés során.

1. szint: Az intézkedés alá vont személy az intézkedésnek teljesen aláveti magát, pozitív a kommunikációja, nem szegül ellen az intézkedésnek. A rendőr utasításait végrehajtja, nem veszélyezteti saját maga, a rendőr, és mások testi egészségét. Teljesen együttműködik a rendőrrel az intézkedés végrehajtása során. Kényszerítő eszköz alkalmazása nem jellemző, csak törvényi kötelezettség esetén alkalmaz a rendőr kényszerítő eszközt (pl. akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg).

2. szint: Az intézkedés alá vont személy az intézkedésnek teljesen vagy részben veti alá magát, változó a kommunikációja, magatartása nem támadó jellegű az intézkedés során. A rendőr utasításait részben hajtja végre, de itt még nem veszélyezteti saját maga, a rendőr, és mások testi egészségét. Passzív ellenállást tanúsít az intézkedés végrehajtása során. Kényszerítő eszközként ezen a szinten általában testi kényszert és bilincset alkalmaz.

3. szint: Az intézkedés alá vont személy az intézkedésnek részben vagy nem veti alá magát, negatív a kommunikációja, ellenszegül az intézkedésnek. A rendőr utasításait nem hajtja végre, veszélyezteti saját maga, a rendőr, és mások testi egészségét. Aktív ellenszegülést tanúsít az intézkedés végrehajtása során. Ebben az esetben kényszerítő eszközként a rendőr általában a lőfegyver alkalmazásán kívül, más kényszerítő eszközöket a situációtól függően alkalmaz.

4. szint: Az intézkedés alá vont személy az intézkedésnek nem veti alá magát, negatív a kommunikációja, ellenszegül az intézkedésnek. A rendőr utasításait nem hajtja végre, veszélyezteti saját maga, a rendőr, és mások testi egészségét. Támadó magatartást tanúsít az intézkedés végrehajtása során, esetleg az intézkedés elleni ellenszegüléskor fegyvert is alkalmaz. Ezen a szinten kényszerítő eszközként a rendőr általában a lőfegyver alkalmazásáig is eljut, tehát minden kényszerítő eszköz szóba jöhet a situációtól függően.

6. ábra. Az intézkedés alá vont személy magatartása és az intézkedés biztonságának összefüggései

A kényszerítő eszköz alkalmazását jelenteni kell a szolgálati előjárónak. A lőfegyverhasználatot – annak következményétől függetlenül – az intézkedést követően haladéktalanul jelenteni kell a szolgálati előjárónak.

A kényszerítő eszköz alkalmazásáról a rendőr jelentést készít, amely tartalmazza:

- hol, mikor, kivel szemben, milyen kényszerítő eszközt használt, és ennek mi volt az indoka,

- eleget tett-e a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőző kötelezettségének, ha nem, ennek mi volt az oka,
- keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, illetve keletkezett-e dologban anyagi kár
- mi történt a sérülttel,
- ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása, mi volt a támadásra használt eszköz,
- a tanúk adatait,
- az alkalmazást lehetővé tevő törvényhelyre való hivatkozást.

Összefoglalás

"A rendőr szolgálatellátása során gyakran találkozik, vagy találkozhat olyan esetekkel, amikor azonnali, gyors és szakszerű intézkedése elkerülhetetlen a közrend és közbiztonság folyamatos fenntartása érdekében. A szakmai munka során az egyik legnagyobb szakmai felkészültséget és "kihívást" jelentő intézkedési forma, a bűncselekményt elkövetett vagy körözött személy elfogása".

Olvashattuk ezen mondatokat a fejezet kezdetén. A hatékony végrehajtás elsajátítása érdekében bemutatásra kerültek azok az ismeretek, amelyek részterületei és meghatározói az elfogás végrehajtásának. Megismerhettük az rendőr intézkedési kötelezettségét, amikor a rendőr jogellenes cselekményt észlel, betekinthettünk az elfogás végrehajtását befolyásoló tényezőkbé, olvashattuk az elfogás végrehajtásával kapcsolatos alapszabályokat, tanulmányozhattuk az elfogás végrehajtásának, kényszerítő eszközök alkalmazásának egyes fontos kérdéseit.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Sorolja fel, hogy Ön szerint miért kíván magasfokú szakmai felkészültséget, és éberséget az elfogás végrehajtása!

2. feladat

Egészítse ki az alábbi meghatározást!

A hatályos jogszabályok szerint _____ vagy _____ észlelése, valamint a _____, a közrendet, az _____, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy _____ veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt _____ terheli.

3. feladat

Sorolja fel azokat a tényezőket, amelyeket a rendőrnek a helyszín fizikai körülményeivel kapcsolatban értékelni kell!

4. feladat

Sorolja fel, hogy a rendőrnek a további intézkedés megtétele céljából kit kell elfognia és a hatóság elé állítania!

5. feladat

Egészítse ki az alábbi meghatározást!

A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy _____, lefegyverezzék, _____ a szolgálati tevékenységtől _____, vagy lekötöttségét _____ elkövetésére használják fel..

6. feladat

Sorolja fel a kényszerítő eszközöket!

7. feladat

Egészítse ki az alábbi meghatározást!

A kényszerítő eszközök alkalmazása során _____ kell tekinteni azt a célzatos, _____ erőfelfejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, _____ vagy _____ akadályozza, így különösen, ha valaki élet, _____ elleni fenyegetéssel vagy fizikai _____ akadályozza, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, valamik _____ szabadságában _____, illetőleg valakivel szemben intézkedést fogantossítson.

8. feladat

Írja le, hogy milyen ismérvei vannak az intézkedés alá vont személy 3.szintű magatartási formájának.

Blank lined area for writing the answer to the 8th task.

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Magasfokú szakmai felkészültséget, határozott és éberséget igényel, mert a személy:

1. ellenszegülhet a rendőri intézkedésnek,
2. támadó magatartást tanúsíthat a rendőrrel szemben,
3. támadására közbiztonságra veszélyes eszközt, fegyvert alkalmazhat, és
4. kiszámíthatatlan lehet a személy magatartása

2. feladat

A hatályos jogszabályok szerint bűncselekmény vagy szabálysértés észlelése, valamint a közbiztonságot, a közrendet, az államhatár rendjét, a polgárok személyét vagy javait sértő vagy fenyegető veszélyhelyzet esetén, illetőleg ha ilyet hoznak tudomására, a rendőrt intézkedési kötelezettség terheli.

3. feladat

Az elfogás helyszínével és fizikai körülményeivel kapcsolatos értékelési szempontok:

Az intézkedés helye:

- közterület,
- nyilvános hely,
- magánlakás,
- lakott terület,
- lakatlan terület,
- közlekedési eszköz.
-

Az intézkedés helyének jellege:

- zárt tér,
- nyitott tér,
- rendezvény.
-

Az intézkedés egyéb körülményei:

- évszak,
- napszak,
- Időjárási és látási viszonyok.

4. feladat

A hatályos rendőrségi törvény értelmében a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt:

- akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek,
- aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki,
- akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el,
- aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés, a kényszergyógyítás vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta,
- akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik,
- aki az ország területén jogellenesen tartózkodik.

5. feladat

A rendőri intézkedés közben körültekintően kell eljárni. A rendőrnek arra kell törekednie, hogy megelőzze, hogy megtámadják, lefegyverezzék, figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel

6. feladat

Sorolja fel a kényszerítő eszközöket!

Kényszerítő eszközök:

- testi kényszer
- bilincs
- vegyi eszköz,
- rendőrbot,
- szolgálati kutya,
- csapaterő alkalmazása
- lőfegyver alkalmazása

7. feladat

A kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza, így különösen, ha valaki élet, testi épség elleni fenyegetéssel vagy fizikai erőszakkal akadályozza, hogy a rendőr valahová belépjen, valahol tartózkodjon, valahonnan távozzon, valakit személyes szabadságában korlátozzon, illetőleg valakivel szemben intézkedést foganatosítson.

8. feladat

3. szint: Az intézkedés alá vont személy az intézkedésnek részben vagy nem veti alá magát, negatív a kommunikációja, ellenszegül az intézkedésnek. A rendőr utasításait nem hajtja végre, veszélyezteti saját maga, a rendőr, és mások testi egészségét. Aktív ellenszegülést tanúsít az intézkedés végrehajtása során. Ebben az esetben kényszerítő eszközként a rendőr általában a lőfegyver alkalmazásán kívül, más kényszerítő eszközöket a situációtól függően alkalmaz.

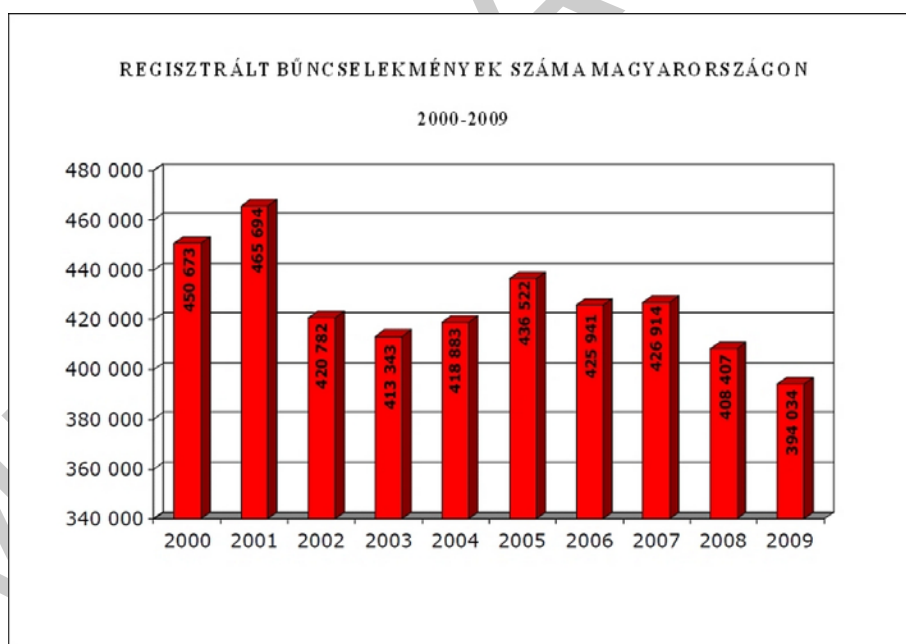
MUNKANYAG

BÜNTETŐFELJELENTÉS KÉSZÍTÉSE

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

A magyar bűnüldöző hatóságok 2009-ben 394.034 bűncselekményt regisztráltak. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy 2009-ben ugyanennyi büntető feljelentést tettek meg az illetékes nyomozó hatóságok felé, hiszen egy elkövető számlájára esetenként több bűncselekmény is felróható volt. A szakértők számításai szerint a tárgyévben megtett büntető feljelentések száma elérte a regisztrált bűncselekmények számának 80–85 százalékát. Tehát 2009-ben a nyomozó hatóságok elé felterjesztett bűncselekmények száma megközelíti a 315 ezret.

Mielőtt továbbhaladna a tananyag szakmai részére, kérem olvassa el a TANULÁSIRÁNYÍTÓ fejezetet.

7. ábra. Regisztrált bűncselekmények száma Magyarországon (2000–2009)

Ahhoz, hogy a büntető feljelentések alapján a nyomozó hatóságok el tudják rendelni a büntetőeljárás megindulását, a felterjesztett büntető feljelentéseknek meg kell felelniük az alapvető formai és tartalmi követelményeknek.

Ebben a fejezetben azon ismeretek kerülnek bemutatásra, amelyek megfelelő elméleti és szakmai alapot adnak arra, hogy bűncselekmény tudomásra jutását követően pontos, tényszerű, formailag és tartalmilag helye büntető feljelentést tudjon készíteni az olvasó.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A BÜNTETŐ FELJELENTÉSSAL KAPCSOLATOS ALAPSZABÁLYOK

Feljelentés minden olyan, formához nem kötött – a büntetőeljárás megindítására vagy lefolytatására jogosult szerv vagy más hatóság, illetve a bíróság tudomására hozott – közlés, amely meghatározott vagy ismeretlen személy által elkövetett bűncselekmény gyanújára utaló tényállítást, illetve adatot tartalmaz.

A hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) rendelkezései alapján, bűncselekmény bekövetkezése, vagy gyanúja esetén bárki tehet büntető feljelentést. Ez a feljelentési jogosultság megilleti a jogi és természetes személyeket, ismert és ismeretlen, "névtelen" személyt.

A feljelentés nem csupán jogosultság, hanem kötelező is azokban az esetekben, amikor annak elmulasztása bűncselekménynek minősül. A kötelező feljelentés alá eső bűncselekmények a büntető törvénykönyvből ismerhetők meg.

Az alábbi bűncselekmények vonatkozásában kötelező a feljelentés megtétele:

- a Btk. 150. § (1) bekezdése szerint a Btk. X. Fejezetében foglalt valamennyi állam elleni bűncselekmény,
- a Btk. 223. § (1) bekezdése alapján a Btk. 221. § (1)–(2) és (4) bekezdése szerinti államtitoksértés,
- a Btk. 344. §-a alapján a Btk. 343. § (3)–(5) bekezdése szerinti külföldre szökés büntette,
- a Btk. 261. § szerinti terrorcselekmény,
- a Btk. 261/A. § szerinti nemzetközi jogi kötelezettség megszegése,
- a Btk. 352. § szerinti zendülés büntette.

A büntetőeljárás törvény személyi oldalról közelítve is megfogalmazza a feljelentési kötelezettséget. A feljelentési kötelezettséget csak a hivatali hatáskörben tudomásra jutott bűncselekmény vonatkozásában írja elő a törvény a hatóság tagja, hivatalos személy, illetve külön törvényi előírás esetén a köztisztviselő számára, egyéb, magánéleti értesülés esetén nem.

A feljelentést rendszerint az ügyésznél vagy a nyomozó hatóságnál kell írásban vagy szóban megtenni. A szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni. Szintén jegyzőkönyvbe kell foglalni a távbeszélőn érkezett, bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos feljelentéseket. Ha a rendőr önmaga észleli a bűncselekmény elkövetését, akkor intézkedési kötelezettségei közé tartozik hogy a bűncselekménnyel kapcsolatban a nyomozó hatóság felé büntető feljelentést készítsen.

Ha a feljelentést nem a hatáskörrel, illetve illetékességgel rendelkező nyomozó szervnél teszik meg, a feljelentőt erről tájékoztatni kell, és közölni kell vele, hogy feljelentését melyik nyomozó szervhez vagy más hatósághoz küldik meg.

A feljelentést nem csak a rendőrség, hanem más hatóság és a bíróság is elfogadhatja, de köteles azt a nyomozó hatóságnak megküldeni. Ha a feljelentés azonnali intézkedést kíván, azt el kell fogadni. Ha a feljelentést nem a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyésznél, illetve nyomozó hatóságnál tették, a feljelentést ez is köteles átvenni, illetőleg jegyzőkönyvbe foglalni, és az eljárásra jogosultnak megküldeni.

A feljelentőt a feljelentés megtételekor figyelmeztetni kell a hamis vád és a hatóság félrevezetése büntetőjogi következményeire. A figyelmeztetést és az erre tett nyilatkozatot a feljelentésről felvett jegyzőkönyvbe kell foglalni. A távbeszélőn felvett feljelentést utóbb jelentésbe kell foglalni.

A jegyzőkönyv felvételénél törekedni kell a gyanú fennállásának megítéléséhez szükséges tények minél részletesebb tisztázására. Ezért a feljelentőt kellő alapossgal kell nyilatkoztatni a bűncselekmény tényállási elemeire, az elkövetés körülményeire, a gyanúsított személyére és a bizonyítási eszközökre.

A feljelentés jegyzőkönyvbe foglalásakor a feljelentőt fel kell szólítani, hogy a birtokában levő bizonyítási eszközöket a nyomozó szerv eljáró tagjának adja át, ha pedig ez nem lehetséges, a megőrzésükről, illetve az épségben tartásukról a tőle elvárható módon gondoskodik. Az átadott bizonyítási eszközöket le kell foglalni. Ha a tárgyi, bizonyítási eszközök nincsenek a feljelentő birtokában, ki kell kérdezni arról, hogy azok hol találhatóak.

A nyomozó szerv a feljelentés, illetve a nyomozó szerv tagja észlelésének adatait az alábbiak figyelembevételével vizsgálja meg:

- a történeti tényállás bűncselekmény gyanújának megállapítására alkalmas-e,
- a büntetőeljárás megindításának van-e akadálya,
- szükséges-e halaszthatatlan nyomozási cselekmény vagy más intézkedés foganatosítása,
- a bűncselekmény nyomozására van-e hatásköre, illetékessége.

A nyomozó szerv köteles már a feljelentés vételekor, illetőleg a nyomozó szerv tagjának észlelésekor – ha a késedelem veszéllyel jár, a jegyzőkönyv felvétele előtt is – minden olyan intézkedést megtenni, amely a nyomozás eredményességét, gyors teljesítését elősegíti.

Késedelem nélkül intézkedni kell a személy-, illetve tárgykörözés elrendelésére, szemle tartására, véralkohol-, toxikológiai vagy vizeletvizsgálat elvégzéséhez szükséges minta vételére, és minden olyan nyomozási cselekmény végrehajtására, amelynek elmulasztása vagy későbbi elvégzése az eljárás eredményességét károsan befolyásolná.

A feljelentés beérkezésétől, illetőleg a nyomozó szerv tagjának észlelésétől számított három napon belül azokból a nyilvántartásokból, amelyeket a nyomozó szerv kezel, valamint amelyekből adatigénylésre jogosult, be kell szerezni a feljelentéssel kapcsolatos döntés, illetőleg a teendő intézkedés szempontjából lényeges adatokat.

A sértett vagy a Be. 51. §-ának (3) bekezdése alapján a helyébe lépő személy figyelmét a feljelentés megtételekor, illetve a kihallgatásakor fel kell hívni arra, hogy polgári jogi igénye a büntetőeljárás bírósági szakaszában vagy egyéb törvényes úton érvényesíthető. A figyelmeztetésre adott nyilatkozatot jegyzőkönyvezni kell.

Az (1) bekezdésben meghatározott személyt figyelmeztetni kell, hogy indítványozhatja a biztosítási intézkedést, illetve a zár alá vételt.

A BÜNTETŐ FELJELENTÉS ÉS JEGYZŐKÖNYV TARTALMA

A büntető feljelentésnek, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatban felvett jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell mindazon információkat, adatokat, amelyek szükségesek a nyomozás elrendeléséhez.

1. A büntető feljelentés tartalma

A bűncselekmény elkövetéséről vagy annak gyanújáról szóló büntető feljelentés az alábbi formai és tartalmi elemeket tartalmazza:

- A címzett hivatalos szerv megnevezését, címét
- A feljelentést tevő személy nevét, címét, születési adatait,
- A bűncselekmény megnevezését
- A bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos információkat (hely, idő, jogellenes cselekmény leírása, esetleg büntetőjogi minősítése),
- Lehetséges tanúk megjelölését
- A büntető feljelentéshez csatolt lehetséges bizonyítékokat,
- A feljelentés készítésének helyét és idejét,
- A feljelentést tevő személy aláírását.

..... Rendőrkapitányság

Tisztelt Nyomozóhatóság!

Alulírott szám alatti lakos

.....
(..... alatti lakos) tettes által elkövetett, álláspontom szerint a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő nagyobb kárt okozó csalás bűntettének elkövetése miatt

feljelentést

teszek, kérve az elkövető büntetőjogi felelőségre vonását.

8. ábra. Büntető feljelentés kezdő oldala

2. A bűncselekménnyel kapcsolatban felvett jegyzőkönyv tartalma

A bűncselekmény elkövetéséről vagy annak gyanújáról szóló feljelentéssel kapcsolatban felvett jegyzőkönyv az alábbi formai és tartalmi elemeket tartalmazza:

- Nyomozó hatóság, nyomozó szerv megnevezését
- A jegyzőkönyv ügyiratszámát,
- A jegyzőkönyv felvételének pontos helyét és idejét,
- A hatóság részéről jelenlévő személyek nevét, rendfokozatát, beosztását,
- A feljelentő nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állpolgárságát, lakó- és tartózkodási helyének címét, foglalkozását, munkahelyét, és személyazonosító okmányának típusát, számát,
- A feljelentett személlyel kapcsolatos rokonai viszonyait,
- Az elfogultságra való nyilatkozatot,
- Figyelmeztetést a hamis vád, a hamis tanúzás, valamint a hatóság félrevezetésére vonatkozó következményeket,
- A feljelentéssel kapcsolatos információkat, tényeket, a megtörtént esetet,
- A jegyzőkönyv lezárásának pontos időpontját,
- A jegyzőkönyv felvételekor résztvevő személyek aláírásait.

..... (nyomozó hatóság)
 (nyomozó szerv)

Ügyszám:

J E G Y Z Ő K Ö N Y V
feljelentésről

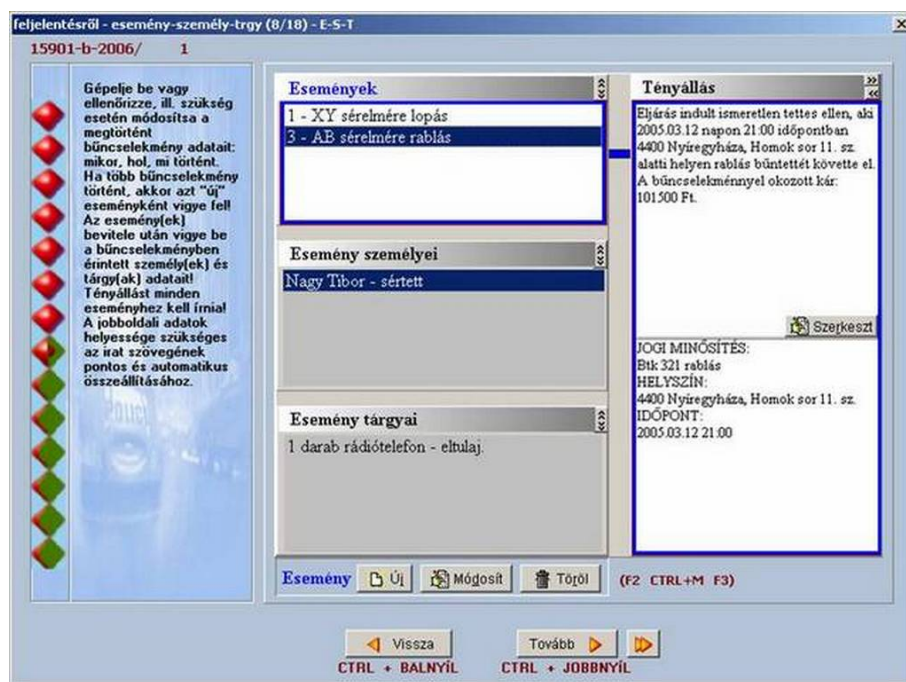
Készült a fenti nyomozóhatóság szám alatti hivatali helyiségében 20..... év
 hó nap óra perckor:

J E L E N V A N N A K :

A hatóság részéről:

9. ábra. A jegyzőkönyv első oldala

A rendőr által készített büntető feljelentést, valamint a feljelentés igazolásáról készített jegyzőkönyvet a rendőr a rendelkezésére álló Robotzsaru-NEO rendőrségi nyilvántartási és ügykezelési program segítségével készíti el. Alapfeltétel, hogy a rendőr vizsgát tegyen a program használatával kapcsolatban, és legyen jogosultsága annak használatára.

10. ábra. A Robotzsaru-Neo ügykezelési program panelje

Összefoglalás

Mint már e fejezet bevezetőjében is rögzítésre került, a magyar bűnüldöző hatóságok 2009-ben 394 034 bűncselekményt regisztráltak. A szakértők számításai szerint a tárgyévben megtett büntető feljelentések száma elérte a regisztrált bűncselekmények számának 80–85 %-át, így 2009-ben a nyomozó hatóságok felé feljelentéssel felterjesztett bűncselekmények száma megközelíti a 315 ezret. Óriási szám ez a maga nemében.

A nyomozó hatóságoknak a hiánytalan, értékelhetetlen feljelentésekkel igen nehéz dolguk van, ezért fontos, hogy a büntető feljelentések, valamint a feljelentéssel kapcsolatban felvett jegyzőkönyvek megfeleljenek az elsődleges formai és tartalmi követelményeknek. Ebben a fejezetben megismerhettük a büntető feljelentéssel kapcsolatos legfontosabb alapszabályokat, a büntető feljelentés és a jegyzőkönyv azon tartalmi elemeit, amelyek elengedhetetlenek a büntető eljárások megindítása érdekében.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ebben a tananyagegységben több olyan szakmai ismeretterülettel fogunk foglalkozni, amelyek szorosan kapcsolódnak a rendészeti szervek hivatásos állományú tiszthelyettesek szolgálati feladataival, ezért javasoljuk, hogy a hatékony megértés érdekében tartsa be az alábbiakat:

5. Lehetőség szerint ne szó szerint tanulja az anyagot, hanem az értelmi tanulást alkalmazza, minden elolvasott kisebb részlet után gondolja át mit tartalmaz az olvasott részlet,
6. Minden esetben gondolkozzon rendszerben, hiszen a az elfogás, előállítás és a büntető feljelentés megtétele csak egy részlete a szakmai rendészeti munkának,
7. Tartson esetenként szünetet, közben elemezze, gondolja át a tananyag tartalmát,
8. Nagyon fontos s a szakmai szövegek megértése, ezért fordítson figyelmet azok elsajátításának,
9. A rendszerben való gondolkodás, és az ismeretek hatékony elsajátítása érdekében alkalmazza a kötelező és ajánlott irodalmakat,
10. Amennyiben az lehetséges, keressen a témával kapcsolatos publikációkat, cikkeket és képeket az interneten,
11. Az önellenőrzés során alaposan olvassa el, gondolja át a kérdéseket, és őszintén, logikusan és közérthetően válaszoljon azokra.

MUNKKAMINTA

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Egészítse ki az alábbi megfogalmazást!

Feljelentés minden olyan, _____ nem kötött - a büntetőeljárás megindítására vagy lefolytatására jogosult szerv vagy más hatóság, illetve a bíróság tudomására hozott - _____, amely meghatározott vagy _____ személy által elkövetett _____ gyanújára utaló _____, illetve _____ tartalmaz.

2. feladat

Egészítse ki az alábbi megfogalmazást!

A feljelentést rendszerint az _____ vagy a _____ hatóságnál kell _____ vagy _____ megtenni. A szóban tett feljelentést _____ kell foglalni. Szintén _____ kell foglalni a távbeszélőn érkezett, _____ elkövetésével kapcsolatos feljelentéseket. Ha a rendőr önmaga észleli a bűncselekmény elkövetését, akkor intézkedési _____ közé tartozik, hogy a bűncselekménnyel kapcsolatban a _____ hatóság felé _____ készítsen.

3. feladat

Egészítse ki az alábbi megfogalmazást!

A jegyzőkönyv felvételénél törekedni kell a _____ fennállásának megítéléséhez szükséges tények minél _____ tisztázására. Ezért a feljelentőt kellő _____ kell nyilatkoztatni a bűncselekmény _____ elemeire, az elkövetés _____, a gyanúsított személyére és a _____ eszközökre.

4. feladat

Sorolja fel a büntető feljelentés tartalmi elemeit!

MUNKANYAG

5. feladat

Sorolja fel a büntető feljelentéssel kapcsolatban felvett jegyzőkönyv tartalmi elemeit!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Feljelentés minden olyan, formához nem kötött – a büntetőeljárás megindítására vagy lefolytatására jogosult szerv vagy más hatóság, illetve a bíróság tudomására hozott – közlés, amely meghatározott vagy ismeretlen személy által elkövetett bűncselekmény gyanújára utaló tényállítást, illetve adatot tartalmaz.

2. feladat

A feljelentést rendszerint az ügyésznél vagy a nyomozó hatóságnál kell írásban vagy szóban megtenni. A szóban tett feljelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni. Szintén jegyzőkönyvbe kell foglalni a távbeszélőn érkezett, bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos feljelentéseket. Ha a rendőr önmaga észleli a bűncselekmény elkövetését, akkor intézkedési kötelezettségei közé tartozik hogy a bűncselekménnyel kapcsolatban a nyomozó hatóság felé büntető feljelentést készítsen.

3. feladat

A jegyzőkönyv felvételénél törekedni kell a gyanú fennállásának megítéléséhez szükséges tények minél részletesebb tisztázására. Ezért a feljelentőt kellő alaposággal kell nyilatkoztatni a bűncselekmény tényállási elemeire, az elkövetés körülményeire, a gyanúsított személyére és a bizonyítási eszközökre.

4. feladat

A bűncselekmény elkövetéséről vagy annak gyanújáról szóló büntető feljelentés az alábbi formai és tartalmi elemeket tartalmazza:

- A címzett hivatalos szerv megnevezését, címét
- A feljelentést tevő személy nevét, címét, születési adatait,
- A bűncselekmény megnevezését
- A bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos információkat (hely, idő, jogellenes cselekmény leírása, esetleg büntetőjogi minősítése),
- Lehetséges tanúk megjelölését
- A büntető feljelentéshez csatolt lehetséges bizonyítékokat,
- A feljelentés készítésének helyét és idejét,
- A feljelentést tevő személy aláírását.

5. feladat

A bűncselekmény elkövetéséről vagy annak gyanújáról szóló feljelentéssel kapcsolatban felvett jegyzőkönyv az alábbi formai és tartalmi elemeket tartalmazza:

- Nyomozó hatóság, nyomozó szerv megnevezését
- A jegyzőkönyv ügyiratszámát,
- A jegyzőkönyv felvételének pontos helyét és idejét,
- A hatóság részéről jelenlévő személyek nevét, rendfokozatát, beosztását,
- A feljelentő nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét, állpolgárságát, lakó- és tartózkodási helyének címét, foglalkozását, munkahelyét, és személyazonosító okmányának típusát, számát,
- A feljelentett személlyel kapcsolatos rokonai viszonyait,
- Az elfogultságra való nyilatkozatot,
- Figyelmeztetést a hamis vád, a hamis tanúzás, valamint a hatóság félrevezetésére vonatkozó következményeket,
- A feljelentéssel kapcsolatos információkat, tényeket, a megtörtént esetet,
- A jegyzőkönyv lezárásának pontos időpontját,
- A jegyzőkönyv felvételekor résztvevő személyek aláírásait.

MUNKANYELV

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1949. évi XX. tv. a Magyar Köztársaság Alkotmányáról,
- A Büntető eljárásról szóló 1998. évi IV. törvény,
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény,
- 55/2007. (OT 32.) ORFK utasítás a Rendőrség Egységes Iratkezelési Szabályzatáról
- 54/2007. (OT 31.) ORFK utasítás a Rendőrség Adatvédelmi Szabályzatáról
- 62/2007. (XII. 23.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról
- Dobák – Hóczáné – Kovács _ Petrik – Visóczki: Közrendvédelmi ismeretek, Jegyzet a Rendészeti Szakközépiskolák tanulói számára, Belügyminisztérium, 2005
- Mándi – Vida: Nyomozási ismeretek, Jegyzet a Rendészeti Szakközépiskolák tanulói számára, Belügyminisztérium, 2005
- Róth – Farkas: A büntetőeljárás , COMPLEX kiadó, 2007

AJÁNLOTT IRODALOM

- Dobák – Hóczáné – Kovács _ Petrik – Visóczki: Közrendvédelmi ismeretek, Jegyzet a Rendészeti Szakközépiskolák tanulói számára, Belügyminisztérium, 2005
- Mándi – Vida: Nyomozási ismeretek, Jegyzet a Rendészeti Szakközépiskolák tanulói számára, Belügyminisztérium, 2005
- A Büntető eljárásról szóló 1998. évi IV. törvény,
- 62/2007. (XII. 23.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról
- A 15/2008.(VII.28) sz. IRM rendelettel kiadott Rendőr szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményei

A(z) 0731-06 modul 021-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
52 861 02 0000 00 00	Határrendész
52 861 06 0010 52 01	Határrendészeti-rendőr
52 861 06 0010 52 02	Közrendvédelmi-rendőr

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató